

PEKİN'DE SONBAHAR*

BORIS VIAN, 1920'de Paris yakınlarındaki Ville-d'Avray'de doğan bir yazar, şair, şarkı sözü yazarı, şarkıcı, müzik eleştirmeni, caz müzisyeni (trompetçi), senarist, çevirmen, hatip, oyuncu ve ressamdır.

Beş yaşında okuma yazma öğrenen Vian, on yaşına geldiğinde Fransız edebiyatının neredeyse bütün klasiklerini okumuştur. 1942'de metalürji mühendisi olan Vian, mühendislik yaparken bir yandan da müstear adlarla ilk yapıtlarını yazmaya başlar. Karamsarlığıyla ün salmış Vian, Alfred Jarry'nin geliştirdiği patafizik felsefeye bağlı bir tarzda yazarak hayali makineler ve uydurma sözcükler icat etmiş, absürde, varoluşçu felsefeye, şenliğe ve oyuna sadık kalmıştır. On yedi yaşında trompet çalmaya başlayan Vian, yazdığı şarkı sözleri sayesinde 1940'lı yılların sonunda Duke Ellington, Charlie Parker, Miles Davis gibi Amerikalı ünlü cazcılarla birlikte çalışır, ilk kabare gösterileri de bu dönemde ortaya çıkar. Senaryo yazmanın yanı sıra filmlerde küçük rollerde de oynayan Vian, 1959 yılında, *Mezarlarımıza Tüküreceğim* adlı romanından uyarlanan filmin galasında geçirdiği kalp krizi nedeniyle otuz dokuz yaşında hayatını kaybeder.

Türkçede yayınlanmış çok sayıda eseri bulunan yazarın *Karıncalar* (çev. Candan Keten) adlı öykü kitabı da yayınevimiz tarafından yayınlanmıştır.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

<http://www.selyayincilik.com>

E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:

Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul

E-mail: siparis@selyayincilik.com

Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

***SEL YAYINCILIK: 884**

ISBN 978-975-570-892-8

PEKİN'DE SONBAHAR

Boris Vian

Roman

Türkçesi: Alev Er

Özgün Adı:

L'Automne à Pékin

© Les Éditions de Minuit, 1956

© Librairie Arthème Fayard, 2017

© Sel Yayıncılık, 2017

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Editör: Işık Ergüden

Yayına hazırlayan: Mısra Gökyıldız

Kapak tasarımı ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Ekim, 2017

Baskı ve Cilt: Yayıncılık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Boris Vian

Pekin'de Sonbahar

Türkçesi: Alev Er

Roman

A

Kim ki sorunu araştırmaktan kaçınır, hataya düşmek onun için kaçınılmazdır...

Lord Raglan, *Le Tabou de l'inceste*

1

Amadis Dudu, hiç farkında olmadan, 975 numaralı otobüsün durağına ulaşmasını sağlayacak yollardan en uzununa, daracık bir sokağı dalmış, yürüyordu. Her gün dört yerine üç buçuk bilet vermesi gerekiyordu, çünkü otobüs durağına gelmeden ayaklanır ve hareket halindeyken atlardı. Bileti olup olmadığını anlamak için yeleğinin cebini yokladı. Evet, vardı. Çöp yığınının tünemiş bir kuş gördü. Hayvan boş konserve kutularından üçünü gagalayarak *Volga Kürekçileri'*nin¹ giriş bölümünü çalmayı pekâlâ başarıyordu. Amadis Dudu durdu, ama kuş yanlış bir notaya basıp homurdanarak havalanıverdi. Çıldırılmış gibiydi, gagasının arasından kuş dilinde küfürler savuruyordu. Amadis Dudu ezginin kaldığı yerden şakıyarak yoluna devam etti, ama o da yanlış bir notaya dokununca küfrü bastı.

Hava öyle ahım şahım olmasa da gökyüzü güneşliydi. Tam önünde, sokağın ucu tatlı tatlı parlıyordu, çünkü parke taşları yağlıydı. Ne var ki sokak bir sağa bir sola iki kez kıvrıldığı için o bunu göremiyordu. Yumuşak keyiflerle yüklü kadınlar beliriyordu kapıların önünde; önü açılmış bornozlarıyla iffet denen şeyin epey uzağındaydılar. Çöp tenekelerini ayaklarının dibine boşaltıyor, içinde sokağı kusulmadık hiçbir şey kalmasın diye hep birlikte tenekelerin dibini dövüyorlar, bir yandan da fıkırdayıp duruyorlardı. Amadis Dudu her zamanki gibi uy-

1 *Savruılan Otlar Arasında'* da anılan Rus halk şarkısı.

gun adıma geçti. Bu sokaktan geçmeyi işte bu yüzden seviyordu. Bu ona Amerikalıların arasında geçirdiği askerlik günlerini anımsatıyordu. Kuşunkilere benzeyen ama daha büyük teneke kutulardan fıstık ezmesi tıkindıkları günleri. Çöpler yere dökülürken toz bulutları oluşturuyordu. O bunu da seviyordu, çünkü böylece güneş daha bir görünür oluyordu. İçine polis ajanlarının gizlendiği Büyük 6'nın² önündeki kırmızı fenerin gölge uzunluğuna bakılırsa (aslında burası bir karakoldu ve herhangi bir kuşkuya yer bırakmamak için yandaki genelevin önüne de mavi bir fener dikilmişti), saat aşağı yukarı sekizi yirmi dokuz geçeye yaklaşıyordu. Durağa varmak için bir dakikası kalmıştı. Bu birer saniyelik altmış adım anlamına geliyordu tamı tamına. Ama Amadis dört saniyede beş adım atıyordu. Bu çok karmaşık hesap kafasında eridi; sonra da, normal olarak, böbrekleri aracılığıyla dışarı atılıp porselenin üzerinde tok diye bir ses çıkardı. Ama epeyce sonra oldu bu.

975 numaralı otobüsün durağı önünde daha şimdiden beş kişi vardı ve hepsi birden gelen ilk 975'e bindi. Ama biletçi Dudu'nun binmesini engelledi. Otobüse binecek altıncı kişi olduğunun somut göstergesi olan kâğıt parçasını biletçiye uzattıysa da içeride ancak beş kişilik yer vardı. Bu nedenledir ki, otobüs bunu Dudu'ya göstermek için kalkmadan önce tam dört kez gaz çıkardı. Usul usul ilerleyen otobüsün arkası yere değdiğinden, taşların arasındaki yuvarlak çukurlara her girişinde çevreye demet demet kıvılcım saçıyordu; bazı şoförler daha hoş bir görüntü elde etmek için arabaların arkasına çakmaktaşı yapıştırdı (nedense bunu hep sonradan gelen otobüsün şoförleri yapardı).

İkinci bir 975 tam Amadis'in burnunun dibinde durdu. Ağzına kadar doluydu ve yeşil yeşil soluyordu. Arabadan şişman bir kadın ve elinde pasta kazmasıyla yarı ölü ufak tefek bir bay

2 Alphonse Boudard'ın *L'Age d'Or des Maisons Closes*'da (Paris, A. Michel, 1998), işgal günlerinde Alman askerlerine girişin serbest olduğu genelevlerden biri olarak adını zikrettiği Moulins Sokağı'ndaki (I. Bölge) 6 numaralı "konak" olabilir.

indi. Dudu bir eliyle dikey demire yapıştı, ötekiyle de biletini uzattı. Ama biletçi delgeçle parmaklarının ucuna vuruverdi.

“İndir şunu,” dedi.

“Ama üç kişi indi,” diye itiraz etti Amadis.

“Onlar fazladan binenlerdi,” dedi memur sır verir gibi bir ses tonuyla ve hiç de hoş olmayan bir mimikle göz kırptı.

“Bu doğru değil,” diye itiraz etti Amadis yeniden.

“Kim demiş,” dedi biletçi. Otobüsün çıkan kordonunu yakalayıp yarım yamalak da olsa yerine yerleştirmek, bu arada Amadis’e kıcını göstermek için iyice yükseğe sıçradı. Derken şoför topukladı, çünkü kulağına bağlı pembe ipin çekildiğini hissetmişti.

Amadis saatine baktı ve yelkovanı korkutup geriye kaçırarak için “Bööö!” dedi. Ama ne gezer! Yalnızca saniye ibresini ürkütübilmişti, ötekiler bildikleri yönde dönmeye devam etti, dolayısıyla değişen bir şey olmadı. Üçüncü bir otobüs geldiğinde sokağın tam ortasına dikilmiş, uzaklaşan ikinci 975’i izliyordu ki arabanın tamponu onu tam kıcından yakaladı. Yere düştü. Şoför de onu tam altına hizalamaya özen göstererek usul usul ilerledi ve sıcak su musluğunu açtı, Amadis’i boynundan aşağı suladı. Bu arada kuyrukta onun arkasında olan iki kişi otobüse bindi ve Amadis ayağa kalktığı anda 975’in önünden geçip gittiğini gördü. Boynu kıpkırmızı kesilmişti ve artık öfkelenildiğini hissetti; kesinlikle geç kalacaktı. O sırada dört kişi daha gelmiş, makinenin kolunu aşağı indirerek biletlerine numara basmıştı. Üstüne üstlük, iriyarı genç bir adam olan beşinci şirketin her yüzüncü yolcuya ikramı olan parfüm spreyinden de bir sıkım almıştı. Adam uluyarak karşısında dikilip duruyordu. Çünkü parfüm diye sıkılan şey neredeyse saf alkoldü ve insanın gözüne geldi mi pek acıtıyordu. Karşı yoldan gelen bir 975 bütün bu acılara son vermek ister gibi adamı tatlı tatlı eziverdi. Nitekim otobüs geçip gittiğinde adamın az önce çilek yemiş olduğu anlaşıldı.

Henüz yeterince dolu olmayan dördüncü bir otobüs geldi ve Amadis’e göre çok daha kısa bir süredir beklemekte olan bir kadın biletini uzattı. Biletçi yüksek sesle bir numara okudu:

“Bir milyon beş yüz altı bin dokuz yüz üç!”

Amadis öne çıktı.

“Bende dokuz yüz var!”

“Pekâlâ,” dedi biletçi, “bir ve iki kimde?”

“Bendeki dört,” dedi saygıdeğer bir bay.

“Beş ve altı bizde,” dedi öteki iki kişi.

Amadis arabaya binmişti bile, ama biletçinin pençesi onun yakasından kavradı.

“O bileti yerden aldınız değil mi? İnin aşağı!”

“Hepimiz gördük,” diye zırladı ötekiler. “Zaten otobüsün altındaydı.”

Biletçi göğsünü şişirdi ve Amadis’i platformdan aşağı yuvarladı. Sol omzunu nefret dolu bir bakışla delip geçmeyi de unutmadı. Amadis olduğu yerde acıyla kıvranmaya başladı. Dört kişi bindi ve otobüs eğilip bükülerek yola çıktı, ne de olsa biraz utanmıştı.

Beşinci otobüs dolu geçti ve bütün yolcular Amadis’e ve öbür bekleyenlere dil çıkardı. Hatta biletçi ona doğru bir de tükürük fırlattı ama hızı o kadar düşüktü ki işe yaramadı, hatta yere bile ulaşamadı. Amadis bir fiske darbesiyle onu havada uçarken ezmek için hamle yaptıysa da ıskaladı. Burnundan soluyordu, çünkü bütün bu olup bitenler onu gerçekten de öfkeden kurdurtmuştu. Altıncı ve yedinci otobüsleri de kaçırınca yürümeye karar verdi. Otobüse bir sonraki duraktan binecekti, çoğu insan genellikle orada inerdi.

Ne kadar kızgın olduğunu herkes görsün diye mahsus geri geri yürüyordu. Aşağı yukarı dört yüz metre kadar yolu vardı, o arada yanından neredeyse tümüyle boş bir sürü 975 geçip gitti. Durağın on metre berisindeki yeşil dükkânın oraya ulaştığında durdu. Tam önünde bir arabanın kapısı açıldı ve içinden yedi genç papazla on iki okullu çocuk indi. Ellerinde kutsal flamalar ve renk renk kurdeleler vardı. Durağın çevresinde sıraya girdiler. Bu arada papazlar da gelip geçenlerin içinde kazara uyana-

bilecek 975 numaralı otobüse binme isteğini köreltmek için iki kutsal ekmek mancinliğini ateşe hazır duruma getirdi. Amadis Dudu parolayı hatırlamak için kafasını zorlayıp duruyordu, ama din dersi aldığı yıllardan bu yana o kadar zaman akıp da geçmişte kalmıştı ki, aradığı kelime aklına gelmedi. Geri geri yürüyerek durağa yaklaşmaya çalıştıysa da sırtına bir kutsal ekmek isabeti almaktan kurtulamadı. Atış öyle güçlüydü ki soluğu kesildi ve öksürmeye başladı. Papazlar kahkahalarla gülüyor ve durmadan mermi tüküren kutsal ekmek mancinliğinin çevresinde dönüp duruyorlardı. İki 975 geçti ve veletler hemen bütün boş yerleri işgal etti. İkincisinde yine de bir iki boş yer vardı ama papazın biri arabanın sahanlığına dikilip Amadis'in binmesine engel oldu. Amadis Dudu biletine yeni numara basmak için arkasını döndüğünde eli ayağı kesiliverdi. Yeni altı kişi durağı doldurmuştu bile. Bir sonraki durağa varmak için bütün gücüyle koşmaya başladı. İleride, uzakta, 975'in kıvılcımlar saçan kıcını görüyordu ki birden yere yapıştı. Çünkü papazın elindeki mancinlikle kendisini nişanladığını görmüştü. Kutsal ekmeğin yanan ipek sesi gibi ısıklar çalarak kafasının üstünden geçtiğini duyarak su birikintisinin içine yuvarlandı.

Amadis yerden kalktığında her tarafı çamur içindeydi. Böyle pasaklı bir halde büroya gidip gitmemek konusunda bir an tereddüt etti, ama kapıdaki puantaj saati sonra ne derdi? Sağ bacağına arkasında bir ağrı hissetti ve ağrıyı geçirmek için yanığına iğne batırmaya çalıştı. Boş zamanlarında en çok yaptığı şey Dr. Bottine de Mourant'ın³ yapıtlarından akupunktur tedavisini araştırmaktı: Ama ne yazık ki hedefi tutturamayıp iğneyi yanlış yere batırınca henüz tutulmadığı bir baldır nefritini tedavi etmiş oldu. Bu onu daha da geciktirdi. Sonraki durağa ulaştığında

3 Yirmi beş yılını Çin'de geçiren ve akupunkturu Fransa'ya getiren diplomat ve Çin uzmanı Doktor Soulié de Morant'ın ad ve soyadıyla yapılmış bir kelime oyunu. [Adının okunuşu "ayakkabı" sözcüğüyle sesteş olduğundan "potin" anlamına gelen bir sözcükle yer değiştirip soyadı da "ölen" anlamına gelen Mourant yapılmış.]

bir sürü insan gördü; bilete numara basılan kutu çevresinde bir düşman duvarı oluşturmuşlardı.

Amadis Dudu saygılı denecek bir mesafede durdu ve aşağıdaki seçenekleri kafasında tartmak için bu sukûnet anından yararlanmaya çalıştı:

Bir yanda, bir durak daha ilerleyecek olursa artık otobüse binmesine gerek kalmayacak olması –çünkü iyice gecikecekti– seçeneği vardı.

Öte yandan, geri çekilecek olursa papazlarla yeniden karşılaşabilirdi.

Üçüncü seçenek ise, otobüse binmek istiyor olmasıydı.

Kahkahayı basıp sırtıttı. Çünkü hiçbir şeyi aceleye getirmek için, kasten, mantıklı biçimde akıl yürütmekten kaçınmıştı ve bir sonraki durağa doğru yoluna devam etti. Öncekine göre çok daha geri geri yürüyordu ve öfkesi elbette daha da artmıştı.

Bomboş olduğunu gördüğü hedefine varmak üzereydi ki kulağının dibinde 975'in homurtusunu işitti, elini kaldırdı, ama çok geçti; şoför onu görmedi bile ve küçük vites pedalına keyifle basarak durağın madeni tabelasının önünden geçip gitti.

“Of, kahretsin,” diye mırıldandı Amadis Dudu.

“Haklısınız,” diye destekledi arkadan gelen sayın bir bay.

“Mahsus böyle davrandığına inanmıyor musunuz yoksa?” dedi Amadis hoşnutsuz bir ses tonuyla.

“Aa, mahsus mu geçti gitti yani?”

“Bundan eminim,” dedi Amadis.

“Buna yürekten inanıyor musunuz?” diye sordu sayın bay.

“Bütün ruhum ve vicdanımla.”

“Yemin eder misiniz?”

“Ne çekilmez adamsın! Elbette ederim,” dedi Amadis. “Eşek dölü! Evet, ederim işte. Şimdi çekil git başımdan!”

“Haydi,” dedi sayın bay, “yemin edin de görelim!”

“Ediyorum işte,” dedi Amadis ve adamın ileri uzatıp dudaklarına yaklaştırdığı eline tükürdü.